

Schaken en Gokken – Een Ideologische Botsing

Beschrijving

Inleiding

Schaken, wereldwijd erkend als een intellectuele denksport, is recentelijk opnieuw verboden in *Afghanistan* door de *Taliban*-regering. De reden: het spel zou mogelijk aanzetten tot gokken, wat volgens hun interpretatie van de islamitische sharia verboden is. Deze beslissing weerspiegelt een bredere ideologische visie waarin recreatie en spel onder streng religieus toezicht moeten staan. Het verbod blijft van kracht totdat er een religieuze beoordeling is uitgevoerd om de verenigbaarheid van het spel met islamitische principes te beoordelen.

Schaken als Gokspel?

Op 12 mei 2025 kondigde de Taliban een verbod op schaken af, met als argument dat het spel geassocieerd kan worden met gokken. Volgens *Atal Mashwani*, woordvoerder van het *Ministry of Promotion of Virtue and Prevention of Vice*, zijn er “religieuze overwegingen” die maken dat schaken als een vorm van gokken wordt beschouwd, wat in strijd is met de islamitische wetgeving. Volgens Mashwani wordt schaken in de islamitische wet, de sharia, “beschouwd als een middel tot gokken”. Zowel fysiek als online gokken is binnen de islam ten strengste verboden. Totdat duidelijk is of schaken daadwerkelijk strijdig is met de sharia, blijft het spel geschorst. Hoewel er geen concrete aanwijzingen zijn dat schaken in *Afghanistan* daadwerkelijk gepaard gaat met weddenschappen, is de perceptie van de *Taliban* voldoende geweest om het spel te verbieden. Over de straf die schakers boven het hoofd hangt, liet de woordvoerder nog niets los.

Steeds minder vormen van vermaak

Hoewel de Afghaanse schaakbond al langere tijd geen officiële toernooien meer organiseerde, bleef het spel populair onder jongeren, vooral in cafés in steden als de hoofdstad *Kaboel*. *Azizullah Gulzada* (46) de eigenaar van een café in *Kaboel* waar klanten tot voor kort rond het schaakbord zaten, zegt dat hij het verbod zal handhaven, maar is niet overtuigd van de religieuze

De schorsing van het spel heeft volgens hem negatieve gevolgen voor zijn omzet.

Bijna alle landen met een moslimmeerderheid in Azië en Afrika verbieden gokken volledig, met enkele opmerkelijke uitzonderingen. Turkije en de Verenigde Arabische Emiraten staan bijvoorbeeld loterijen toe, maar casino's en sportweddenschappen zijn strikt verboden. In die laatste categorie is echter mogelijk verandering op komst, aangezien de VAE een toezichthouder heeft opgericht, de *General Commercial Gaming Regulatory Authority* (GCGRA), om toezicht te houden op een geplande uitbreiding van de goksector. Dit maakt deel uit van een streven om de toch al zeer lucratieve toeristische sector van het land verder uit te breiden en te diversifiëren.

Page 2

Dit is niet de eerste keer dat schaken verboden wordt in *Afghanistan*. Tijdens het vorige *Taliban*-regime (1996–2001) was het spel ook verboden. Na hun terugkeer in 2021 werd schaken aanvankelijk getolereerd, zij het met beperkingen, zoals het verbod voor vrouwen om deel te nemen. Het recente verbod markeert een terugkeer naar strengere maatregelen. In de jaren 1980 kende *Afghanistan* een bloeiende schaakcultuur, waarbij het spel zelfs als vak op scholen werd onderwezen. Het huidige verbod dreigt deze traditie volledig uit te wissen.

Ideologische Achtergrond

De *Taliban* hanteren een strikte interpretatie van de islam, waarbij veel vormen van amusement en sport als *haram* (verboden) worden beschouwd. Eerder werden ook sporten als *mixed martial arts* verboden vanwege vermeende gewelddadigheid en onverenigbaarheid met de sharia. Het verbod op schaken past binnen deze bredere trend van het beperken van activiteiten die als westers of niet-islamitisch worden gezien.

Internationale Reacties

De internationale schaakgemeenschap heeft met bezorgdheid gereageerd op het verbod. *Kirsan Iljoemzjinov*, voormalig voorzitter van de Wereldschaakbond FIDE, heeft de *Taliban* opgeroepen het verbod te heroverwegen, wijzend op de educatieve en culturele waarde van schaken. Critici benadrukken dat het verbod niet alleen een verlies is voor de sport, maar ook voor de intellectuele ontwikkeling en culturele diversiteit van Afghanistan.

Op basis van de beschikbare informatie zijn er momenteel geen Afghaanse schakers die de titel van grootmeester (GM) hebben behaald. De titel van grootmeester is de hoogste onderscheiding in de schaaksport en wordt toegekend door de Wereldschaakfederatie (FIDE) aan spelers die aan specifieke prestatiecriteria voldoen.

Top Afghaanse schakers

Hoewel Afghanistan geen grootmeesters heeft, zijn er wel enkele opmerkelijke spelers met respectabele FIDE-ratings:

- **Haidary Hameedullah:** Met een FIDE-rating van 2168 staat hij momenteel bovenaan de lijst van Afghaanse schakers.
- **Habibullah Amini:** Hij heeft een FIDE-rating van 2035 en heeft hij deelgenomen aan internationale toernooien.
- **Sepehr Sakhawaty:** Een jonge speler uit Herat met een rating van 1774, die in 2019 deelnam aan het *Goa GM Open* in India.

Schaken in Islamitische landen

De status van het schaakspel in islamitische landen varieert aanzienlijk en wordt beïnvloed door religieuze interpretaties, culturele tradities en politieke omstandigheden. Hoewel schaken in veel islamitische landen wordt beoefend en gewaardeerd, zijn er ook landen waar het spel onder druk staat

of zelfs verboden is zoals we hierboven gezien hebben.

Religieuze opvattingen over schaken

Binnen de islamitische jurisprudentie bestaan verschillende meningen over de toelaatbaarheid van schaken:

- **Verbod op schaken:** Sommige geleerden beschouwen schaken als *haram* (verboden), vooral wanneer het leidt tot gokken, het verwaarlozen van religieuze plichten zoals het gebed, of het veroorzaken van vijandigheid tussen spelers. Zo verklaarde de grootmoefti van Saudi-Arabië, *Sheikh Abdulaziz al-Sheikh*, in 2016 dat schaken verboden moet worden omdat het kan leiden tot gokken en tijdverspilling.
- **Voorwaardelijke toelaatbaarheid:** Andere geleerden, zoals *Imam Nawawi* van de Shafi'i-school, stellen dat schaken toegestaan kan zijn onder bepaalde voorwaarden: het mag niet leiden tot het missen van gebeden, er mag niet om geld gespeeld worden, en spelers moeten zich onthouden van ongepaste taalgebruik.

Praktijk in verschillende islamitische landen

De toepassing van deze religieuze opvattingen varieert per land:

- **Afghanistan:** In mei 2025 verbood de Taliban het schaken, met als reden dat het als een vorm van gokken wordt beschouwd, wat in strijd is met de sharia.
- **Saudi-Arabië:** Ondanks de uitspraak van de grootmoefti in 2016, werd er in 2018 voor het eerst een officieel schaaktoernooi gehouden in het land, wat wijst op een zekere mate van tolerantie en veranderende opvattingen binnen de samenleving.
- **Iran:** Schaken was lange tijd verboden, maar in 1988 hief *Ayatollah Khomeini* het verbod op, mits het spel niet werd geassocieerd met gokken.
- **Turkije:** Hoewel sommige religieuze leiders kritiek hebben geuit op schaken, is het spel populair en wordt het actief gepromoot, bijvoorbeeld door het aanbieden van schaaklessen op basisscholen.

Datum aangemaakt

2025/05/17